ХҮНС, ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ,
ХӨНГӨН ҮЙЛДВЭРИЙН ЯАМ

МАА-н эдийн засгийн эргэлтийг нэмэгдүүлэх төсөл

МАЛ, АМЬТНЫ ХАЛДВАРТ ӨВЧНҮҮД

(МАЛЫН ЭМЧ НАРТ ЗОРИУЛСАН ГАРЫН АВЛАГА)

УЛААНБААТАР ХОТ
2021

КАЛЕНДАРЬ 2022

НЭГДҮГЭЭР САР

НЯ	ДА	МЯ	ЛХ	ПҮ	БА	БЯ
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

ХОЁРДУГААР САР

НЯ	ДА	МЯ	ЛХ	ПҮ	БА	БЯ
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28					

ГУРАВДУГААР САР

НЯ	ДА	МЯ	ЛХ	ПҮ	БА	БЯ
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

ДӨРӨВДҮГЭЭР САР

НЯ	ДА	МЯ	ЛХ	ПҮ	БА	БЯ
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

ТАВДУГААР САР

НЯ	ДА	МЯ	ЛХ	ПҮ	БА	БЯ
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

ЗУРГААДУГААР САР

НЯ	ДА	МЯ	ЛХ	ПҮ	БА	БЯ
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30		

ДОЛДУГААР САР

НЯ	ДА	МЯ	ЛХ	ПҮ	БА	БЯ
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

НАЙМДУГААР САР

НЯ	ДА	МЯ	ЛХ	ПҮ	БА	БЯ
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

ЕСДҮГЭЭР САР

НЯ	ДА	МЯ	ЛХ	ПҮ	БА	БЯ
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

АРАВДУГААР САР

НЯ	ДА	МЯ	ЛХ	ПҮ	БА	БЯ
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

АРВАННЭГДҮГЭЭР САР

НЯ	ДА	МЯ	ЛХ	ПҮ	БА	БЯ
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30			

АРВАНХОЁРДУГААР САР

НЯ	ДА	МЯ	ЛХ	ПҮ	БА	БЯ
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

КАЛЕНДАРЬ 2023

НЭГДҮҮГЭЭР САР

НЯ	ДА	МЯ	ЛХ	ПҮ	БА	БЯ
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

ХОЁРДУГААР САР

НЯ	ДА	МЯ	ЛХ	ПҮ	БА	БЯ
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28				

ГУРАВДУГААР САР

НЯ	ДА	МЯ	ЛХ	ПҮ	БА	БЯ
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

ДӨРӨВДҮГЭЭР САР

НЯ	ДА	МЯ	ЛХ	ПҮ	БА	БЯ
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

ТАВДУГААР САР

НЯ	ДА	МЯ	ЛХ	ПҮ	БА	БЯ
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

ЗУРГААДУГААР САР

НЯ	ДА	МЯ	ЛХ	ПҮ	БА	БЯ
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

ДОЛДУГААР САР

НЯ	ДА	МЯ	ЛХ	ПҮ	БА	БЯ
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

НАЙМДУГААР САР

НЯ	ДА	МЯ	ЛХ	ПҮ	БА	БЯ
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

ЕСДҮГЭЭР САР

НЯ	ДА	МЯ	ЛХ	ПҮ	БА	БЯ
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

АРАВДУГААР САР

НЯ	ДА	МЯ	ЛХ	ПҮ	БА	БЯ
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

АРВАННЭГДҮГЭЭР САР

НЯ	ДА	МЯ	ЛХ	ПҮ	БА	БЯ
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30		

АРВАНХОЁРДУГААР САР

НЯ	ДА	МЯ	ЛХ	ПҮ	БА	БЯ
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

АГУУЛГА

Шүлхий (Foot and mouth disease, FMD).....5

Боом (Anthrax).....9

Хонины цэцэг (Sheep pox, SP).....13

Бог малын мялзан өвчин (Peste des Petits Ruminants, PPR).....17

Үхрийн арьс товруутах өвчин (Lumpy skin disease, LSD).....21

Гахайн Африк мялзан (African swine fever, ASF).....25

Гахайн сонгомол мялзан (Classical swine fever, CSF).....29

Өндөр хоруу чанарт шувууны томуу
(Highly pathogenic avian influenza, HPAI).....33

Галзуу өвчин (Rabies).....37

Хонь, ямааны шөвөг яр өвчин (Contagious ecthyma).....41

Адууны ринотрахейт өвчин (Equine herpesvirus).....45

Ям өвчин (Glanders).....49

Бруцеллёз өвчин (Brucellosis).....53

Дотрын халдварт хордлого (Enterotixaemia).....57

Цусан халдварт өвчин (Hemorrhagic septicaemia).....61

Адууны томуу өвчин (Equine influenza).....65

Халдвар хамгаалал.....69

Тус гарын авлагыг “Мал аж ахуйн эдийн засгийн эргэлтийг нэмэгдүүлэх төсөл”-ийн дэмжлэгтэйгээр хэвлэв.

01 ШҮЛХИЙ (FOOT AND MOUTH DISEASE)

ТОДОРХОЙЛОЛТ

Шүлхий нь салаа туурайтныг өвчлүүлэн богино хугацаанд өргөн уудам нутгийг хамран тархдаг вирусийн гаралтай мал, амьтны гоц халдварт өвчин юм.

ҮҮСГЭГЧ

(Picornoviridae овгийн aphthovirus төрлийн foot-and mouth disease virus (FMDV))

Хүн өвчлөхгүй

МЭДРЭМТГИЙ МАЛ АМЬТАН

Тэмээ,

Үхэр,

Сарлаг,

Хонь,

Ямаа,

Гахай,

Буга,

Зээр

Зэрэг бүх төрлийн туурайтан амьтад

ХАЛДВАР ДАМЖИХ ЗАМ

Агаар дусал

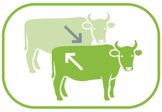

Шууд хавьтал

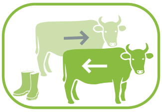

Шууд бус хавьтал

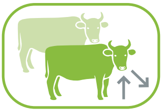

Тэжээл боловсруулах

ЭМНЭЛ ЗҮЙН ШИНЖ ТЭМДЭГ

Шүлс гоожих

Хэлэнд үлхий үүсэх

Туруун завсар шархлах

Дэлэнд цэврүү үүсэж улмаар шархлах

eofmd
european commission for the control of foot-and-mouth disease

Мал сүрэгт эдгээр шинж тэмдэг илэрвэл харьяа дээд шатны МАЛ ЭМНЭЛГИЙН БАЙГУУЛЛАГА-д яаралтай мэдээлнэ үү.

ТЭМДЭГЛЭЛ

ТЭМДЭГЛЭЛ

02 БООМ (ANTHRAX)

ТОДОРХОЙЛОЛТ

Боом нь үжил болох, хатиг, хаван үүсэх, усавхи болон цусархаг үрэвсэл үүсэх шинж тэмдгээр илэрдэг мал, амьтан, хүн өвчилдөг онц аюултай мал, амьтнаас хүнд халдварладаг нянгийн гаралтай халдварт өвчин юм.

ҮҮСГЭГЧ

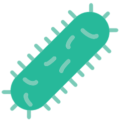

(Bacillus төрлийн Bacillus anthracis үрэнцэр үүсгэдэг савханцар хэлбэрт бактер)

Хүн өвчилнө

МЭДРЭМТГИЙ МАЛ АМЬТАН

Үхэр,

Хонь,

Ямаа,

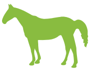
Адуу,

Тэмээ,

Цаа Буга,

Гахай

ХАЛДВАР ДАМЖИХ ЗАМ

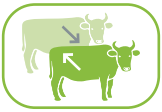
Шууд хавьтал

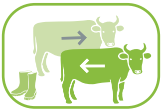
Шууд бус хавьтал

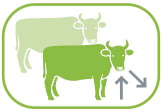
Тэжээл боловсруулах

ЭМНЭЛ ЗҮЙН ШИНЖ ТЭМДЭГ

- Халуурах (>41^{0}С)
- Амьсгал давхцах
- Судасны цохилт түргэсэж тасалдах, чичрэх
- Тэжээл идэх хивэхээ болих гүзээ дүүрэх
- Салст бүрхүүлүүд хөхөрч цус харвалтууд бий болох,
- Адуунд коликийн шинж илэрэх

- Эрүү, хүзүү, цээж, хэвлий хавагнах
- Бөгсөн бие саажих

- Баас, шээс нь цустай гарах.

гэрэл зургийг Ш. Цэрэндорж

ЭМГЭГ ХУВИРАЛ

Хүүр хөшилт муутай, амархан ялзарч муудна.

гэрэл зургийг З.Түвшинзаяа

БООМООР ҮХСЭН МАЛ, АМЬТНЫ ХҮҮРИЙГ ЗАДЛАХЫГ ХОРИГЛОНО.

Ам, хамарнаас цустай, хөөсөрхөг шингэн гарах.

Хошногоноос цустай шингэн гарна. Цус нь хар хүрэн, бүлэгнээгүй байна.

гэрэл зургийг Ш. Цэрэндорж

Мал сүрэгт эдгээр шинж тэмдэг илэрвэл харьяа дээд шатны МАЛ ЭМНЭЛГИЙН БАЙГУУЛЛАГА-д яаралтай мэдээлнэ үү.

ТЭМДЭГЛЭЛ

03 ХОНИНЫ ЦЭЦЭГ (SHEEP POX)

ТОДОРХОЙЛОЛТ

Өндөр халуурч, арьс, салст бүрхүүлд гүвдрүү үүсэх, дотор эрхтний үрэвслийн шинжээр илэрдэг вирусийн гаралтай гоц халдварт өвчин.

ҮҮСГЭГЧ

Вирус: Poxviridae овгийн Capripox төрлийн Sheep pox virus (SPV)

ХҮН ӨВЧЛӨХГҮЙ

МЭДРЭМТГИЙ МАЛ АМЬТАН

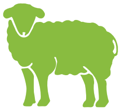

Хонь,

ХАЛДВАР ДАМЖИХ ЗАМ

Агаар дусал

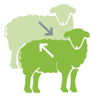

Шууд хавьтал

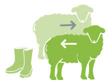

Шууд бус хавьтал

ЭМНЭЛ ЗҮЙН ШИНЖ ТЭМДЭГ

Хонины хамар, хамрын нүх, уруул орчмоор олон тооны жижиг толбо туурч, булдруу хэлбэртэй болж цэврүүтэж ярших.

Арьсан дээр голомтот цус харвалт үүсэх.

Сүүлний дотор талд гүвдрүү үүсч тав тогтох.

Цавины арьсан дээр гүвдрүү гарах.

Өндөр халуурна (40-42°C)

гэрэл зургийг Ц.Бадамсүрэн, Д.Батсүрэн

ЭМГЭГ ХУВИРАЛ

Уушигний хэлтэрт нэлэнхүй тархсан хатуу хүрэн зангилаанууд үүснэ.

Бөөрөнд олон голомтот гүвдрүүт үрэвсэл үүснэ.

Гүзээнд олон тооны гүвдрүү үүснэ.

Мал сүрэгт эдгээр шинж тэмдэг илэрвэл харьяа дээд шатны МАЛ ЭМНЭЛГИЙН БАЙГУУЛЛАГА-д яаралтай мэдээлнэ үү.

ТЭМДЭГЛЭЛ

04 БОГ МАЛЫН МЯЛЗАН ӨВЧИН (PESTE DES PETITS RUMINANTS)

ТОДОРХОЙЛОЛТ

Өндөр халуурч ходоод, гэдэс, уушигний үрэвслийн шинжээр илэрдэг вирусийн гаралтай гоц халдварт өвчин.

ҮҮСГЭГЧ

Вирус: Morbillivirus төрлийн peste des petits ruminants virus (PPRV)

ХҮН ӨВЧЛӨХГҮЙ

МЭДРЭМТГИЙ МАЛ АМЬТАН

Хонь,

Ямаа,

Зэрлэг хивэгч амьтад

(бөхөн, янгир, аргал, хар сүүлт гм)

ХАЛДВАР ДАМЖИХ ЗАМ

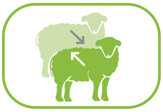

Шууд хавьтал

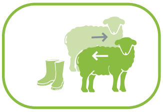

Шууд бус хавьтал

ЭМНЭЛ ЗҮЙН ШИНЖ ТЭМДЭГ

ӨНДӨР ХАЛУУРАХ

ХАМРААС ШИНГЭН ГООЖИХ

НҮД, АМ, ХАМРЫН ОРЧМЫН ЭД ҮХШИРМЭЛ БОЛОХ

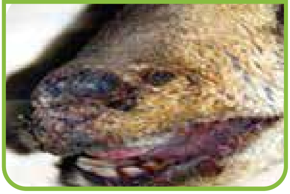

ӨМХИЙ ЧАЦГА АЛДАХ

ЭМГЭГ ХУВИРАЛ

Амны хөндийд яр шарх үүссэнээр өвс тэжээлээ идэж чадахгүй болох

Уушгинд цус ихээр хурсанаас амьсгалахад төвөгтэй болох

Мал сүрэгт эдгээр шинж тэмдэг илэрвэл харьяа дээд шатны МАЛ ЭМНЭЛГИЙН БАЙГУУЛЛАГА-д яаралтай мэдээлнэ үү.

ТЭМДЭГЛЭЛ

ТЭМДЭГЛЭЛ

05 ҮХРИЙН АРЬС ТОВРУУТАХ ӨВЧИН (LUMPY SKIN DISEASE)

ТОДОРХОЙЛОЛТ

Үхрийн тунгалагийн зангилаанууд томрох, арьсан дээр товруут үрэвсэл үүсэх шинж тэмдэгээр илэрдэг вирусийн гаралтай халдварт өвчин.

ҮҮСГЭГЧ

Вирус Capripoxvirus төрлийн lumpy skin disease virus (LSDV)

ХҮН ӨВЧЛӨХГҮЙ

МЭДРЭМТГИЙ МАЛ АМЬТАН

Үхэр,

ХАЛДВАР ДАМЖИХ ЗАМ

Шумуул

Хачиг

ЭМНЭЛ ЗҮЙН ШИНЖ ТЭМДЭГ

Биеийн бүх хэсгийн арьсанд том зангилаа хэлбэрийн товруу үүснэ.

© NELL FOURLE

Мал сүрэгт эдгээр шинж тэмдэг илэрвэл харьяа дээд шатны МАЛ ЭМНЭЛГИЙН БАЙГУУЛЛАГА-д яаралтай мэдээлнэ үү.

ТЭМДЭГЛЭЛ

ТЭМДЭГЛЭЛ

06 ГАХАЙН АФРИК МЯЛЗАН (AFRICAN SWINE FEVER)

ТОДОРХОЙЛОЛТ

Гахайн африк мялзан нь хавьтлын замаар халдварлаж, өндөр халуурал, гэдэсний цусархаг үрэвслээр илэрдэг вирусын гаралтай гоц халдварт өвчин.

ҮҮСГЭГЧ

Вирус: Asfarvirus төрлийн African swine fever virus (ASFV)

ХҮН ӨВЧЛӨХГҮЙ

МЭДРЭМТГИЙ МАЛ АМЬТАН

Гахай (тэжээвэр болон зэрлэг)

ХАЛДВАР ДАМЖИХ ЗАМ

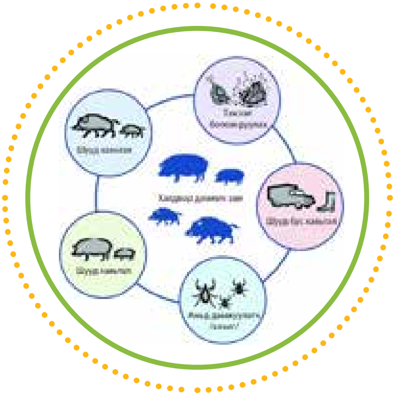

Шууд ба шууд бус хавьтал
Хачиг, шавьж

ЭМНЭЛ ЗҮЙН ШИНЖ ТЭМДЭГ

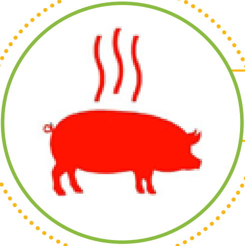

ӨНДӨР ХАЛУУРНА (40-42°C)

Олноор үхэж хорогдох

Цусархаг чацга алдах

Арьсан дээр цусархаг толбо үүсэж, үхжих

ЭМГЭГ ХУВИРАЛ

Дэлүү томрох (4-5 дахин)

Дэлүү харлаж, биелэг байдал алдан, үйрэмтгий болох.

Тунгалагийн зангилаануудад цус ихдэлт үүсч улайна, хэмжээ томрох

Мал сүрэгт эдгээр шинж тэмдэг илэрвэл харьяа дээд шатны МАЛ ЭМНЭЛГИЙН БАЙГУУЛЛАГА-д яаралтай мэдээлнэ үү.

ТЭМДЭГЛЭЛ

07 ГАХАЙН СОНГОМОЛ МЯЛЗАН (CLASSICAL SWINE FEVER)

ТОДОРХОЙЛОЛТ

Хавьтлын замаар халдварладаг, өндөр халуурал, цус төлжүүлэх эрхтний вирусийн гаралтай гэмтэл, уушиг, бүдүүн гэдэсний нэвчдэст үрэвслээр илэрдэг гоц халдварт өвчин.

ҮҮСГЭГЧ

Вирус
Pestivirus төрлийн
Classical swine
fever virus (CSFV)

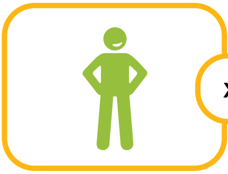

ХҮН ӨВЧЛӨХГҮЙ

МЭДРЭМТГИЙ МАЛ АМЬТАН

Гахай

ХАЛДВАР ДАМЖИХ ЗАМ

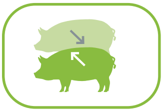

Шууд хавьтал

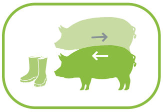

Шууд бус хавьтал

ЭМНЭЛ ЗҮЙН ШИНЖ ТЭМДЭГ

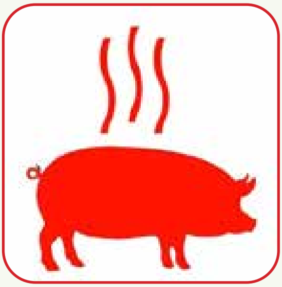

Халуурна (41-42°C)

Чацга алдах

Нүдний салст бүрхүүлийн үрэвсэл

Мэдрэлийн шинж-тэнцвэр алдалт

ЭМГЭГ ХУВИРАЛ

Гүйлсэн булчирхайн идээт үрэвсэл үүсэх

Тунгалгийн зангилаа томорч, ирмэг хэсгийн цус харвалт үүсэх

Бөөрөнд цэгэн цус харвалт үүсэх

Мал сүрэгт эдгээр шинж тэмдэг илэрвэл харьяа дээд шатны МАЛ ЭМНЭЛГИЙН БАЙГУУЛЛАГА-д яаралтай мэдээлнэ үү.

ТЭМДЭГЛЭЛ

08 ӨНДӨР ХОРУУ ЧАНАРТ ШУВУУНЫ ТОМУУ (HIGHLY PATHOGENIC AVIAN INFLUENZA HPAI)

ТОДОРХОЙЛОЛТ

Өндөр хоруу чанарт шувууны томуу нь амьсгалын замын эрхтэн тогтолцооны цочмог явцтай вирусийн гаралтай гоц халдварт өвчин.

ҮҮСГЭГЧ

Вирус Orthomyxoviridae овгийн influenza A вирусын H5Nx болон H7Nx дэд хэвшил

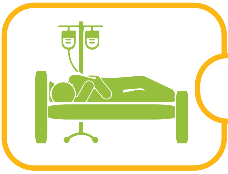

ХҮН ӨВЧИЛНӨ

МЭДРЭМТГИЙ МАЛ АМЬТАН

(Гахай, хүн, тахиа, галуу, нугас, шувуу, муур, нохой, нүүдлийн усны шувууд)

ЭМНЭЛ ЗҮЙН ШИНЖ ТЭМДЭГ:

Өвчилсөн тахианы залаа нь унжиж хөхөрсөн, тахиа нойрмог байдалтай болох.

Өвчилсөн тахианы залаа нь хавагнаж, ягаан хүрэн өнгөтэй харагдах.

Хөлний арьсан доор дараалсан цусан харвалтууд ажиглагдах.

ЭМГЭГ ХУВИРАЛ:

Халдвар аваад үхсэн азарган тахиа.

Уушиганд цус шингэн ихээр хуримтлагдх.

Мал сүрэгт эдгээр шинж тэмдэг илэрвэл харьяа дээд шатны МАЛ ЭМНЭЛГИЙН БАЙГУУЛЛАГА-д яаралтай мэдээлнэ үү.

ТЭМДЭГЛЭЛ

09 ГАЛЗУУ ӨВЧИН (RABIES)

ТОДОРХОЙЛОЛТ

Төв мэдрэлийн системийг үрэвсүүлж, гэмтээдэг вирусээр үүсгэгддэг өвчин бөгөөд халуурах, номойрох, саажих, хоол тэжээлдээ дургүй болох, зан авир тогтворгүй, хэрцгий болох зэрэг шинж тэмдгээр илэрдэг, хурц явцтай, үхлээр төгсдөг зооноз өвчин юм.

ҮҮСГЭГЧ

Rabies virus, Australian bat lyssaviruses

ХҮН ӨВЧИЛНӨ

МЭДРЭМТГИЙ МАЛ АМЬТАН

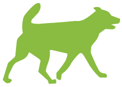

Гэрийн болон зэрлэг амьтад

ХАЛДВАР ДАМЖИХ ЗАМ

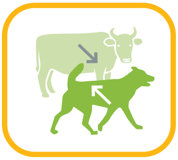

Шууд хавьтал

ЭМНЭЛЗҮЙН ШИНЖ ТЭМДЭГ

01

Биеийн халуун нэмэгдэж, гэрэл, шуугианд мэдрэмтгий болох, хоол тэжээлийн дуршилгүй болох

02

Мэдрэлийн шинж тэмдэг буюу салганах, олон дахин шээх байдал үзүүлэх, хараа муудах, зажлуур булчин саажих, хэрцгий авиртай болох

03

Цусны эргэлтийн болон амьсгалын үйл ажиллагаа буурч саажих

Мал сүрэгт эдгээр шинж тэмдэг илэрвэл харьяа дээд шатны МАЛ ЭМНЭЛГИЙН БАЙГУУЛЛАГА-д яаралтай мэдээлнэ үү.

ТЭМДЭГЛЭЛ

ТЭМДЭГЛЭЛ

10 ХОНЬ, ЯМААНЫ ШӨВӨГ ЯР ӨВЧИН (CONTAGIOUS ECTHYMA)

ТОДОРХОЙЛОЛТ

Хонь, ямааны салст бүрхүүл болон толгой, уруулын хэсэг үрэвсэх, хөл, турууны завсар, дэлэн ярших зэрэг шинж тэмдэгээр илэрдэг вирусийн гаралтай халдварт өвчин.

ҮҮСГЭГЧ

Parapoxvirus

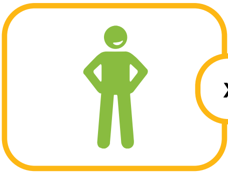

ХҮН ӨВЧЛӨХГҮЙ

МЭДРЭМТГИЙ МАЛ АМЬТАН

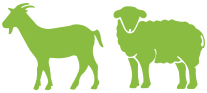

Хонь
Ямаа

ХАЛДВАР ДАМЖИХ ЗАМ

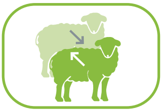

Шууд хавьтал

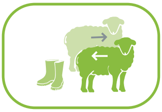

Шууд бус хавьтал

ЭМНЭЛЗҮЙН ШИНЖ ТЭМДЭГ

01

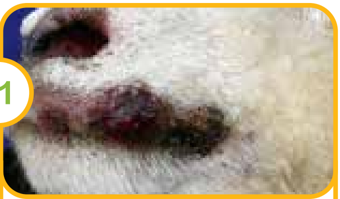

Ам, уруулын арьс үрэвсэх

02

Үржлийн эрхтэн, дэлэн, хөх үрэвсэх

03

Туурайн завсар, туурайн захын арьс үрэвсэх

Мал сүрэгт эдгээр шинж тэмдэг илэрвэл харьяа дээд шатны МАЛ ЭМНЭЛГИЙН БАЙГУУЛЛАГА-д яаралтай мэдээлнэ үү.

ТЭМДЭГЛЭЛ

ТЭМДЭГЛЭЛ

11 АДУУНЫ РИНОТРАХЕЙТ ӨВЧИН (EQUINE HERPESVIRUS) ТОДОРХОЙЛОЛТ

ТОДОРХОЙЛОЛТ

Адуунд амьсгалын замын өвчлөл үүсгэдэг вирусийн гаралтай халдварт өвчин. Голдуу нялх унага өвчилнө.

ҮҮСГЭГЧ

Equine herpesvirus

ХҮН ӨВЧЛӨХГҮЙ

МЭДРЭМТГИЙ МАЛ АМЬТАН

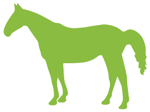

Адуу

ХАЛДВАР ДАМЖИХ ЗАМ

Агаар дусал

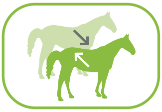

Шууд хавьтал

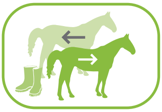

Шууд бус хавьтал

ЭМНЭЛЗҮЙН ШИНЖ ТЭМДЭГ

01

Халуурах, номойрох

02

Хамраас гоождос гарах

03

Ханиах

04

Эрүүний доод булчирхай томрох

05

Хээл хаях

Мал сүрэгт эдгээр шинж тэмдэг илэрвэл харьяа дээд шатны МАЛ ЭМНЭЛГИЙН БАЙГУУЛЛАГА-д яаралтай мэдээлнэ үү.

ТЭМДЭГЛЭЛ

ТЭМДЭГЛЭЛ

12 ЯМ ӨВЧИН (GLANDERS)

ТОДОРХОЙЛОЛТ

Амьсгалын дээд зам буюу хамрын салст бүрхүүлийг үрэвсүүлж идээт яршил үүсгэж улмаар уушгины үрэвсэл үүсгэдэг үхэл өндөр, нянгийн гаралтай халдварт өвчин.

ҮҮСГЭГЧ

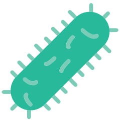

Burkholderia mallei

ХҮН ӨВЧЛӨНӨ.

МЭДРЭМТГИЙ МАЛ АМЬТАН

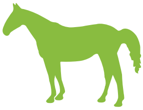

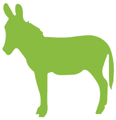

Адуу,
Илжиг,
Луус,
Хулан,
Тахь

ХАЛДВАР ДАМЖИХ ЗАМ

Агаар дусал

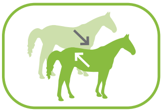

Шууд хавьтал

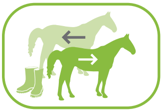

Шууд бус хавьтал
Үржлийн зам

ЭМНЭЛЗҮЙН ШИНЖ ТЭМДЭГ

01

Хамраас идээт шингэн гоожих

02

Арьс шархлах, идээлэх

Мал сүрэгт эдгээр шинж тэмдэг илэрвэл харьяа дээд шатны МАЛ ЭМНЭЛГИЙН БАЙГУУЛЛАГА-д яаралтай мэдээлнэ үү.

ТЭМДЭГЛЭЛ

ТЭМДЭГЛЭЛ

13 БРУЦЕЛЛЁЗ ӨВЧИН (BRUCELLOSIS)

ТОДОРХОЙЛОЛТ

Голдуу хээл хаях, хаг саатах, савны үрэвсэл болох зэрэг шинж тэмдгээр илэрдэг нянгийн гаралтай ужиг халдварт өвчин.

ҮҮСГЭГЧ

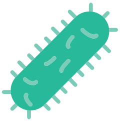

Brucella abortus, Brucella melitensis, Brucella suis

ХҮН ӨВЧЛӨНӨ

МЭДРЭМТГИЙ МАЛ АМЬТАН

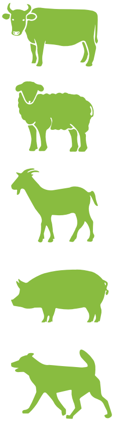

Үхэр,

Хонь,

Ямаа,

Гахай,

Нохой

ХАЛДВАР ДАМЖИХ ЗАМ

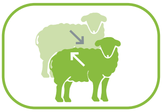

Шууд хавьтал

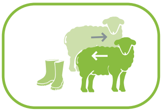

Шууд бус хавьтал

ЭМНЭЛЗҮЙН ШИНЖ ТЭМДЭГ

01

Номойрч халуурах

02

Хээл хаях

03

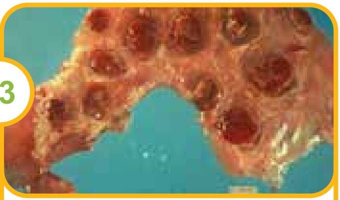

Хаг саатах

04

Дэлэн, салст хөтэвч, төмсөгний үрэвсэл үүсэх

Мал сүрэгт эдгээр шинж тэмдэг илэрвэл харьяа дээд шатны МАЛ ЭМНЭЛГИЙН БАЙГУУЛЛАГА-д яаралтай мэдээлнэ үү.

ТЭМДЭГЛЭЛ

ТЭМДЭГЛЭЛ

14 ДОТРЫН ХАЛДВАРТ ХОРДЛОГО (ENTEROTOXAEMIA)

ТОДОРХОЙЛОЛТ

Үүсгэгчийн хорын улмаас үүсэх гэдэсний цусархаг үрэвсэл болон ерөнхий хордлогоор илэрдэг нянгийн гаралтай хавьтал бус өвчин.

ҮҮСГЭГЧ

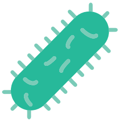

Clostridium perfringens

ХҮН ӨВЧЛӨХГҮЙ

МЭДРЭМТГИЙ МАЛ АМЬТАН

Хонь,

Ямаа,

Үхэр, Адуу,

Тэмээ,

Гахай

ХАЛДВАР ДАМЖИХ ЗАМ

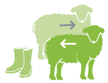

Шууд бус хавьтал

ЭМНЭЛЗҮЙН ШИНЖ ТЭМДЭГ

01

Халуурах, номойрох, гэнэт идэхээ болих

02

Хөдөлгөөний тэнцвэрээ алдаж гуйвах, татаж унах

03

Ам, хамраас хөөсөрхөг шингэн гоожих, шүдээ хавирах, амьсгал хүндрэх

04

Дэлэн, салст хэтэвч, төмсөгний үрэвсэл үүсэх

Мал сүрэгт эдгээр шинж тэмдэг илэрвэл харьяа дээд шатны МАЛ ЭМНЭЛГИЙН БАЙГУУЛЛАГА-д яаралтай мэдээлнэ үү.

ТЭМДЭГЛЭЛ

ТЭМДЭГЛЭЛ

15 ЦУСАН ХАЛДВАРТ ӨВЧИН (HEMORRHAGIC SEPTICAEMIA)

ТОДОРХОЙЛОЛТ

Уушиг гэмтэх хэлбэрээр илэрдэг нянгийн гаралтай үжилт халдварт өвчин.

ҮҮСГЭГЧ

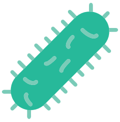

Pasteurella multocida

ХҮН ӨВЧЛӨХГҮЙ

МЭДРЭМТГИЙ МАЛ АМЬТАН

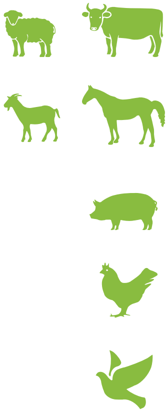

Үхэр, Хонь,

Ямаа, Адуу,

Гахай,

Тахиа,

Шувуу

ХАЛДВАР ДАМЖИХ ЗАМ

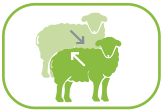

Шууд хавьтал

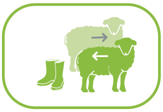

Шууд бус хавьтал

ЭМНЭЛЗҮЙН ШИНЖ ТЭМДЭГ

01

Шинж тэмдэг үзүүлэхгүй гэнэт үхэх, халуурах, зүрхний цохилт, амьсгалын тоо түргэсэх

02

Цустай чацга алдах

03

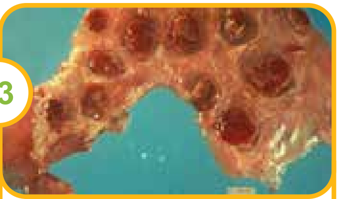

Өвс тэжээлээ идэж, ус ууж чадахгүй болох, шүлсхий болох

Мал сүрэгт эдгээр шинж тэмдэг илэрвэл харьяа дээд шатны МАЛ ЭМНЭЛГИЙН БАЙГУУЛЛАГА-д яаралтай мэдээлнэ үү.

ТЭМДЭГЛЭЛ

ТЭМДЭГЛЭЛ

16 АДУУНЫ ТОМУУ ӨВЧИН (EQUINE INFLUENZA)

ТОДОРХОЙЛОЛТ

Адууны амьсгалын замын үрэвсэл үүсгэдэг вирусийн гаралтай халдварт өвчин.

ҮҮСГЭГЧ

Influenza A virus (2 main strains: Equine-1 (H7N7), Equine-2 (H3N8))

ХҮН ӨВЧЛӨХГҮЙ

МЭДРЭМТГИЙ МАЛ АМЬТАН

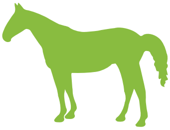

Адуу

ХАЛДВАР ДАМЖИХ ЗАМ

Агаар дусал

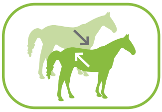

Шууд хавьтал

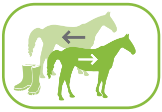

Шууд бус хавьтал Үржлийн зам

ЭМНЭЛЗҮЙН ШИНЖ ТЭМДЭГ

01

Амьсгаадаж эмзэг хуурай ханиалгах

02

Халуурах,тэжээлдээ дургүй болох, номойрох

03

Хамраас шингэн болон идээт гоождос гарах

Мал сүрэгт эдгээр шинж тэмдэг илэрвэл харьяа дээд шатны МАЛ ЭМНЭЛГИЙН БАЙГУУЛЛАГА-д яаралтай мэдээлнэ үү.

ТЭМДЭГЛЭЛ

ТЭМДЭГЛЭЛ

ХАЛДВАР ХАМГААЛАЛ

ҮНДСЭН ЗАРЧИМ:

ХАЛДВАРЫН ЭРСДЭЛТЭЙ БҮСЭД НЭВТРЭХ БОЛОН БҮСЭЭС ГАРАХДАА ХАЛДВАР ТАРХАХ ЭРСДЛИЙГ АЛЬ БОЛОХ БУУРУУЛАХ

ТУСГААРЛАЛТ | **ЦЭВЭРЛЭГЭЭ** | **ХАЛДВАРГҮЙЖҮҮЛЭЛТ**

ТУСГААРЛАЛТ

ХАЛДВАР ХАМГААЛАЛ

ЦЭВЭР БОЛОН ХАЛДВАРТАЙ ЗҮЙЛСИЙГ ХООРОНД НЬ ХҮРЧ, ШҮРГЭЛЦЭХЭЭС СЭРГИЙЛЭХ

01

Орох:
- Гэрээсээ гарахаас өмнө шаардлагагүй зүйлсийг машинаас гаргаж орхих
- Тээврийн хэрэгсэлийг аж ахуйн нэгж, малчин өрхөөс зайтай байрлуулах

02

Тусгаарлалтын талбайг бэлтгэх:
- Цэвэрлэгээний бодис болон халдваргүйжүүлэгч уусмалыг бэлтгэн орхих
- Халдвар хамгаалалын хувцасыг өмсөх
- Зөвхөн шаардлагатай багаж, хэрэгсэлийг авч ороход бэлтгэх

03

Орхин гарах:
- Гутлын уланд наалдсан хогийг үзүүртэй зүйлээр унагах
- Тусгаарлалтын хэсэгт ирэхээс өмнө ХХХ тайлах

ХАЛДВАРГҮЙЖҮҮЛЭЛТ

ХАЛДВАР ХАМГААЛАЛ

ХАЛДВАРГҮЙЖҮҮЛЭГЧ БОДИСЫН ҮЙЛЧЛЭЛИЙГ БАТАЛГААТАЙ БОЛГОХЫН ТУЛД :

- Өвчин үүсгэгчид тохирох бодис хэрэглэх (мэдэхгүй бол өргөн үйлчилгээтэй бодис)
- Зөв найруулж хэрэглэх
- Хангалттай хүрэлцэх хэмжээтэй найруулж хэрэглэх

01 ХАЛДВАРГҮЙЖҮҮЛЭХ УУСМАЛЫГ ХАЛДВАРТАЙ ХЭСЭГТ НЭВТРЭХЭЭС ӨМНӨ БЭЛТГЭНЭ

02 ГУТЛЫН УЛЫГ САЙТАР СОЙДОЖ ЦЭВЭРЛЭСЭНИЙ ДАРАА ХАЛДВАРГҮЙЖҮҮЛЭХ УУСАЛД 3-5 МИНУТ БАЙЛГАНА

03 БАГАЖ, ХЭРЭГСЭЛ, ДЭЭЖНИЙ САВ ЗЭРЭГ ЗАЙЛШГҮЙ АВЧ ЯВАХ ЗҮЙЛСИЙГ УУТАНД ХИЙН АМЫГ НЬ БИТҮҮЖИЛЭН ГАДНА ТАЛЫГ

04 НЭГ УДААГИЙН ЗҮЙЛСИЙГ АВЧ ЯВАХГҮЙ, ТУСАД НЬ УУТАНД ХИЙН УСТГАНА

ЦЭВЭРЛЭГЭЭ

02

БҮХ ГАДАРГУУГ ХАЛДВАРГҮЙЖҮҮЛЭХЭЭС ӨМНӨ МЕХАНИК ЦЭВЭРЛЭГЭЭ ХИЙНЭ

02

БОХИР ЗҮЙЛС БАЙВАЛ ХАЛДВАРГҮЙЖҮҮЛЭЛТ ҮЙЛЧИЛДЭГГҮЙ

ТЭМДЭГЛЭЛ